

ÜNİVERSİTELERDE HAK İHLALLERİ RAPORU 2025

Basın Özeti

ÜNİVERSİTELERDE HAK İHLALLERİ RAPORU 2025

Basın Özeti

Üniversite Öğretim Üyeleri Derneği, Şubat 2026

www.univder.org

Kapak fotoğrafı: Can Candan

Her hakkı saklıdır. (c)

Bu yayın Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir. İçeriği yalnızca Üniversite Öğretim Üyeleri Derneği (Ünivder) sorumluluğundadır ve Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmaz.

Bu yayında yer alan fikir ve görüşler Ünivder'e ait olup, ILO'nun fikir, görüş ve politikalarını yansıtmamaktadır.

BASIN AÇIKLAMASI

- **ÜNİVDER, 2025 yılı için hazırladığı “Üniversitelerde Hak İhlalleri Raporu”nu açıkladı 2025 yılında üniversitelerde öğretim elemanları, idari personel ve öğrencilere ilişkin 251 hak ihlali vakası yaşandı.**
- **Devlet üniversitelerinde akademik özgürlüğe yönelik ihlaller, “torpil”li atamalar ve yolsuzluk öne çıktı.**
- **Vakıf üniversitelerindeki hak ihlallerinde “işten atma” başı çekti: 2025 yılında 175 öğretim elemanının görevine son verildi**

Üniversite Öğretim Üyeleri Derneği (ÜNİVDER), “Üniversitelerde Hak İhlalleri Raporu 2025”i açıkladı. Rapor, çalışma hakları alanında öne çıkan basın ve medya kuruluşlarının (Evrensel, Cumhuriyet, Birgün, T24, Bianet) 1 Ocak – 31 Aralık 2025 tarihleri arasında yayınladıkları haberleri kapsayan "gazete tabanlı veri toplama" yöntemiyle hazırlandı.

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) desteğiyle yürütülen bir proje kapsamında hazırlanan rapor, üniversitelerde akademik özerklik, ifade özgürlüğü, çalışma koşulları ve iş güvencesine ilişkin yaygın hak ihlalleri yaşandığını ve bu olguların muhtemelen “buzdağının görünen kısmını” oluşturduğunu ortaya koyuyor.

İhlallerin yüzde 87,6'sı devlet üniversitelerinde

ÜNİVDER'in oluşturduğu veri setinin analizine dayanan bulgulara göre, 2025 yılı boyunca basına yansıyan toplam 251 hak ihlali vakasının yüzde 87,6'sı (220 vaka) devlet üniversitelerinde, yüzde 12,4'ü (31 vaka) ise vakıf üniversitelerinde gerçekleşti. İhlallerin şehirlere göre dağılımında metropoller başı çekerken, vakaların yüzde 39'u İstanbul, yüzde 12,7'si Ankara ve yüzde yüzde 8'i İzmir'de yaşandı.

ÜNİVDER raporunun temelini oluşturan veri setindeki haberlerin çoğu, mahkeme kararları, sayıştay raporları ve üniversitelerde yaşanan müdahaleler hakkında. İşten çıkarılma korkusuyla özellikle vakıf üniversitelerinde birçok akademisyenin yaşadığı hak ihlallerini basına ve yargıya taşıyamadığı belirtilen raporda, basına yansıyan vakaların üniversitelerde yaşanan hak ihlallerinin muhtemelen sadece küçük bir kısmını oluşturduğu vurgulanıyor.

Devlet üniversitelerinde ifade özgürlüğüne dönük baskılar, yolsuzluk ve “torpil” öne çıktı

ÜNİVDER’in derlediği basın haberlerine dayalı veri setinde, devlet üniversitelerindeki hak ihlali dağılımına bakıldığında yüzde 22,3 ile ifade, eğitim ve araştırma özgürlüğü – diğer bir deyişle akademik özgürlük –ihlalleri başı çekiyor. Devlet üniversitelerinde basına yansıyan haberlerde yüzde 15,9 ile ikinci sırada yer alan ihlal türü ise “liyakatsiz atamalar.” Bu olgu başlıbaşına akademik özerkliğin hiçe sayıldığına işaret ediyor. Devlet üniversitelerine ilişkin haberlerde yüzde 14,5 ile “yolsuzluk” ihlaller arasında üçüncü sırada yer aldı.

Bu üç alandaki ihlallere raporda yer alan haberlerden örnekler vermek gerekirse, Boğaziçi Üniversitesi'nde akademisyenlerin rektörlük binasına sırtlarını dönerek tuttukları nöbet eyleminin yapıldığı alana üniversite yönetimi tarafından gübre dökülmesi; bazı devlet üniversitelerinde rektörlerin kadrolara kendi akrabalarını atamaları; bir devlet üniversitesinde düzenlenen sempozyumunun giderleri kurum bütçesinden karşılanırken, toplanan katılım ücretlerinin rektörün başkanı olduğu vakfa aktarılması sayılabilir.

Vakıf Üniversitelerinde temel baskı aracı “işten atma”

Vakıf üniversitelerinde öğretim elemanlarına yönelik baskı, en çok iş sözleşmelerinin feshi şeklinde gerçekleşiyor. Vakıf üniversitelerindeki ihlallerin yüzde 48,4'ünü işten atma oluşturuyor. Basına yansıyan 15 vakada, toplam 175 öğretim elemanının işten çıkarıldığı ortaya çıktı. Devlet üniversitelerinde ise basında yer alan 7 vakada toplam 71 öğretim elemanı işten çıkarılmış. Vakıf üniversitelerindeki ihlallerde ikinci sırada yüzde 29 ile ifade, eğitim ve araştırma özgürlüğüne yönelik İhlaller, üçüncü sırada ise yüzde 6,5 ile ücret sorunları yer aldı. Taciz, hakaret ve mobbing vakaları da aynı düzeyde basına yansıdı.

Üniversite bileşenlerine en çok uygulanan yaptırımlar, şiddet ve soruşturma

ÜNİVDER raporu, kampüslerde öğretim elemanları, idari personel ve öğrencilere yönelik yaptırımların yüzde 33,8'inin özel güvenlik veya karşıt grupların "fiziksel müdahalesi" ile, yüzde 32,5'inin ise üniversite yönetiminin başlattığı "soruşturmalar" yoluyla uygulandığını gösterdi. Rapor, üniversitelerde baskının kimi zaman sistematik bir hal aldığına da işaret ediyor. Basına yansıyan haberlere göre bir devlet üniversitesinde tek bir akademisyene 4 yıl içinde 15 ayrı soruşturma açılması bu durumun en çarpıcı örneklerinden biri oldu.

ÜNİVDER raporu, 2025 yılı bulgularının yalnızca niceliksel bir artışa değil, hak ihlallerinin kurumsal ve sistematik bir karaktere büründüğüne işaret ediyor.

Türkiye'de YÖK'e bağlı 129 devlet üniversitesi ve 79 vakıf üniversitesi ile vakıf meslek yüksekokulu var. Bu kurumlarda çalışan toplam 190 bine yakın öğretim elemanının yüzde 82,7'si devlet üniversitelerinde görevli. Yükseköğretim Kanununa göre vakıf üniversiteleri de kamu kurumu sayılıyor. Ancak devlet üniversitelerinde çalışan akademik personel özlük hakları bakımından 1765 sayılı Üniversite Personel Kanununa tabiyken, vakıf üniversitelerinde görevli öğretim elemanları ise maaş ve özlük hakları açısından 4857 sayılı İş Kanunu kapsamında çalışıyorlar.

ÖNE ÇIKAN BULGULAR

- **2025** yılında üniversitelerde **251 hak ihlali** basına yansıdı.
- İhlallerin **%87,6'ısı devlet** üniversitelerinde, **%12,4'ü vakıf** üniversitelerinde gerçekleşti.
- En yaygın ihlal türü **özgürlük ihlalleri (%23,1)**.
- Özgürlük ihlallerini **liyakatsiz atama (%14,7)** ve **yolsuzluk vakaları (%13,1)** izledi.
- Devlet üniversitelerinde özgürlük ihlali, liyakatsiz atama ve yolsuzluk öne çıktı.
- Vakıf üniversitelerinde ihlallerin yaklaşık yarısı işten atma vakalarından oluştu.
- 2025 yılında toplam **246 akademisyen** işini kaybetti (175'i vakıf, 71'i kamu üniversitelerinde).
- İhlaller **50 farklı şehirde** tespit edildi; vakaların **%81,3'ü 15 şehirde yoğunlaştı**.

ÇALIŞMANIN AMACI

Bu rapor, 2025 yılı boyunca üniversitelerde yaşanan hak ihlallerinin sistematik biçimde izlenmesi ve görünür kılınması amacıyla kamuoyuyla paylaşılmıştır.

Çalışma; akademik özgürlük, akademik özerklik, çalışma koşulları ve örgütlenme hakkı alanlarında üniversite bileşenlerinin (öğretim elemanları, öğrenciler ve idari personel) maruz kaldığı ihlalleri inceliyor.

Temel hedef, üniversitelerde hak ihlallerinin münferit değil; belirli eğilimler ve yapısal sorunlarla ilişkili olduğunu ortaya koymaktır.

VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ

Araştırma, sosyal bilimlerde yaygın kullanılan gazete tabanlı veri toplama yöntemi ile yürütülmüştür.

Evrensel, Cumhuriyet, BirGün, T24, Sözcü, Bianet, Sendika.org kaynakları 1 Ocak – 31 Aralık 2025 tarihleri arasında günlük olarak taranmıştır.

Araştırma: Sadece basına yansıyan vakaları kapsamaktadır. Sosyal medya taraması dahil edilmemiştir.

Haberlerde yer alan iddialar için ayrıca doğrulama süreci yürütülmemiştir. Bu nedenle rapor, **üniversitelerde yaşanan tüm ihlalleri değil, kamuoyuna yansıyan kısmını** içeriyor.

2025 YILINDA ÜNİVERSİTELERDE HAK İHLALLERİ

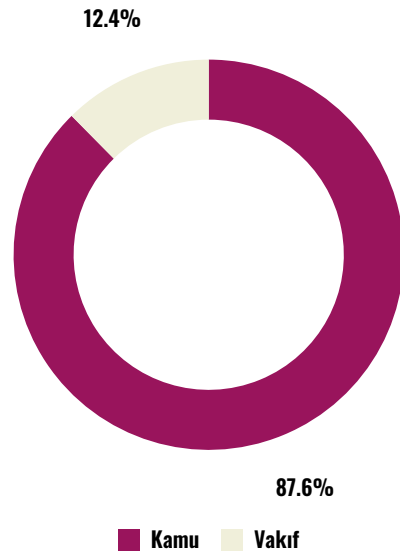
2025 yılı verileri, üniversitelerde hak ihlallerinin yalnızca sayısal olarak değil, içerik bakımından da belirli alanlarda yoğunlaştığı söylenebilir.

Toplam ihlal: 251

En yaygın ihlal: Özgürlük ihlali (%23,1)

İkinci sırada: Liyakatsiz atama (%14,7)

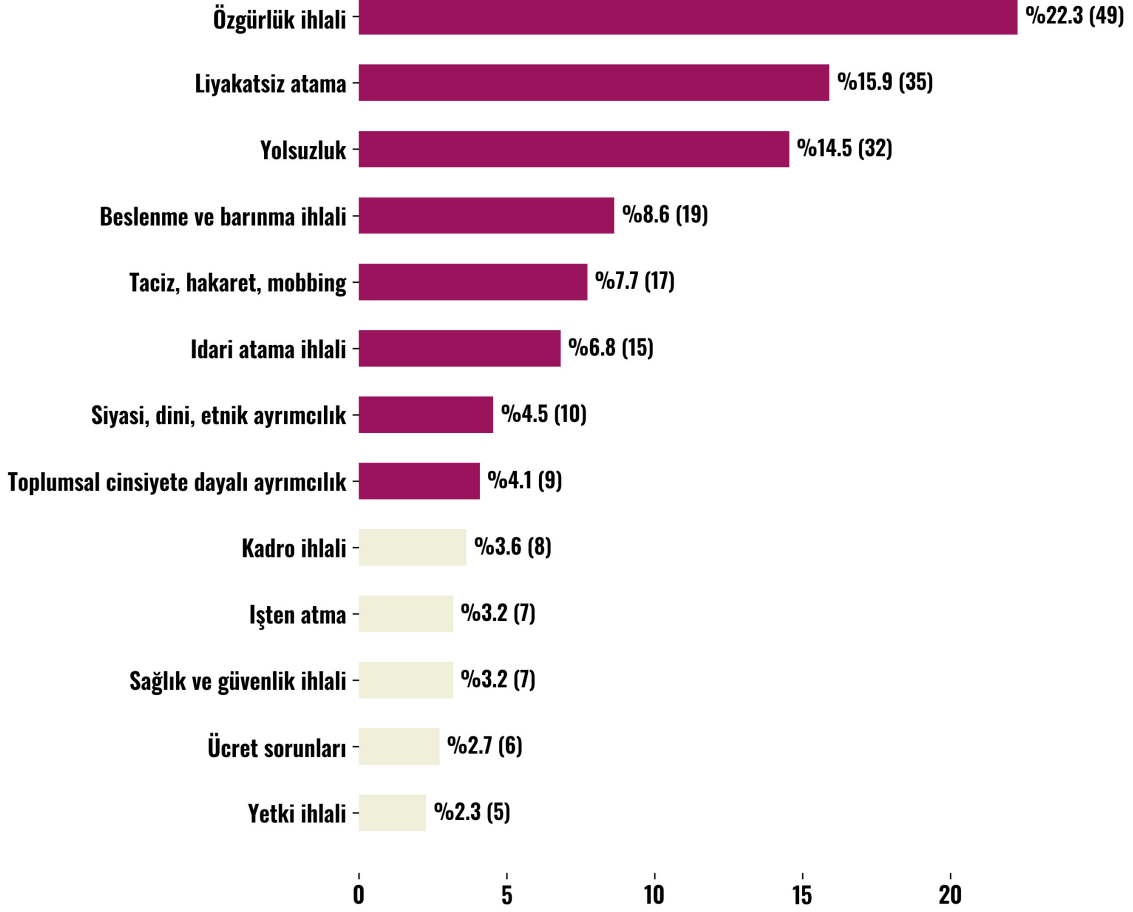
Üçüncü sırada: Yolsuzluk (%13,1)

Bu dağılım, üniversitelerde akademik özgürlüklerin daralması ile yönetim süreçlerindeki keyfiliğin paralel ilerlediğini gösteriyor.

ÜNİVERSİTE TÜRÜNE GÖRE İHLALLER

Devlet Üniversiteleri 220 ihlal vakası, toplam ihlallerin %87,6'sını oluşturuyor.

Devlet üniversitelerinde en yaygın ihlaller: **Özgürlük ihlali (%22,3)** **liyakatsiz atama (%15,9)** ve **yolsuzluk (%14,5)** olarak sıralanıyor.

Özgürlük ihlalleri çoğunlukla: Öğrencilerin kampüs içi etkinliklerine müdahale, akademisyenlerin ifade özgürlüğünün kısıtlanması, etkinlik yasakları, disiplin soruşturmaları şeklinde karşımıza çıkıyor. Liyakatsiz atamalar özellikle akademik kadro ilanlarında “adrese teslim” uygulamalarla görünür hale geliyor. Yolsuzluk vakaları ise çoğunlukla Sayıştay raporları ve ihale süreçleri üzerinden basında yer buluyor.

Bu tablo, devlet üniversitelerinde akademik özerklik ile kamusal kaynak yönetiminin keyfi kriterlere göre ve merkezi biçimde ihlal ve israf edildiği düşünebilir.

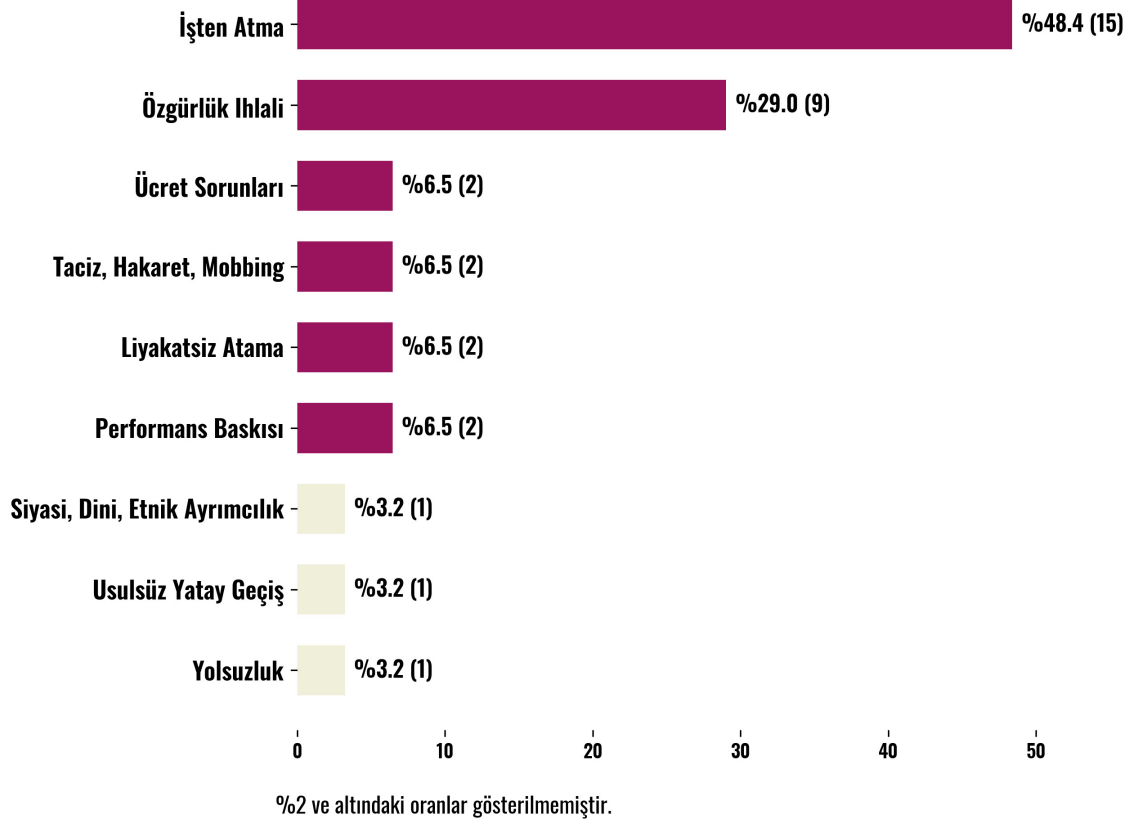
Kampüs içi etkinlik yasakları, Polis müdahaleleri, ders içeriklerine müdahale, disiplin soruşturmaları Liyakatsiz atamalar özellikle akademik yükseltme ve kadro süreçlerinde sistematik bir şekilde uygulandığını gözlemliyoruz.

Yolsuzluk, kamu kaynaklarının kullanımına ilişkindir ve çoğu denetim süreçleri sonrasında görünür hale geliyor.

İdari atama ihlalleri, özellikle taşra üniversitelerinde akademik teamüllerin dışına çıktığını göstermektedir. İşten atma oranı görece düşük görünse de, güvencesiz statüdeki akademisyenler için ciddi bir baskı aracı olarak işlev gördüğü düşünülebilir.

ÜNİVERSİTE TÜRÜNE GÖRE İHLALLER

Vakıf Üniversiteleri Vakıf Üniversiteleri 31 ihlal vakası ile toplamın %12,4'ünü oluşturuyor. İhlallerin niteliği devlet üniversitelerinden belirgin biçimde farklıdır.

Vakıf üniversitelerinde hak ihlali dağılımına baktığımızda "işten atma" açık arayla birinci sıradadır. 15 üniversitede toplam 175 öğretim elemanı işten çıkartıldığını basın yansıyan haberlerde tespit ettik.

Bu durum, vakıf üniversitelerinde iş güvencesinin temel sorun alanı olduğunu net bir şekilde ortaya koyuyor.

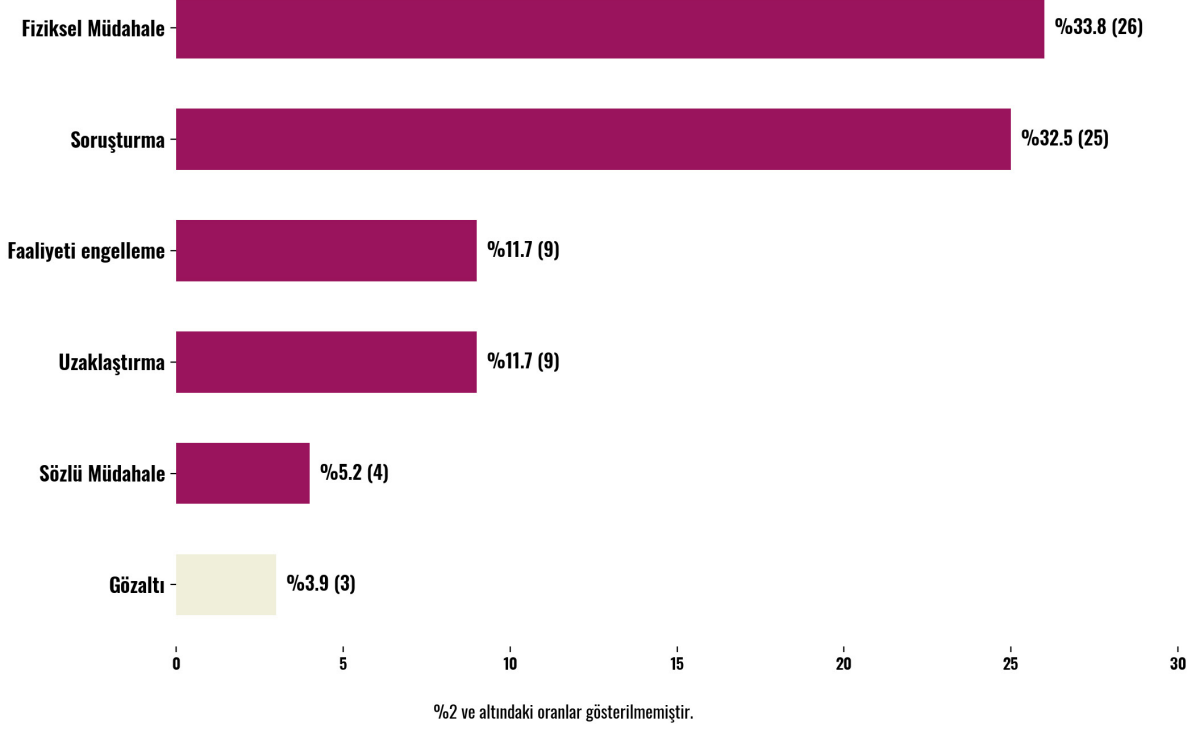
Ayrıca: **ücret sorunları, sözleşme fesihleri, performans baskısı** vakıf üniversitelerinde öne çıkan diğer hak ihlalleri olarak sıralanıyor.

Vakıf üniversitelerinde ihlallerin basına daha az yansımalarının önemli nedenlerinden biri, çalışanların İş Kanunu'na tabi olması ve iş güvencesinin devlet üniversitelerine kıyasla daha sınırlı olduğu düşünülebilir.

Vakıf üniversitelerinde İşten atma temel ihlal biçimidir. Sözleşme fesihleri çoğunlukla muğlak gerekçelerle karşımıza çıkıyor.

Ücrete ilişkin ihlaller vakıf üniversitelerinde yaygın bir sorun. Performans baskısı sistematik bir yönetim aracı olarak işliyor. Vakıf üniversitelerinde iş güvencesinin sınırlılığı, akademik özgürlüğü doğrudan etki altına aldığı iddia edilebilir.

ÜNİVERSİTE BİLEŞENLERİNE YÖNELİK YAPTIRIMLAR

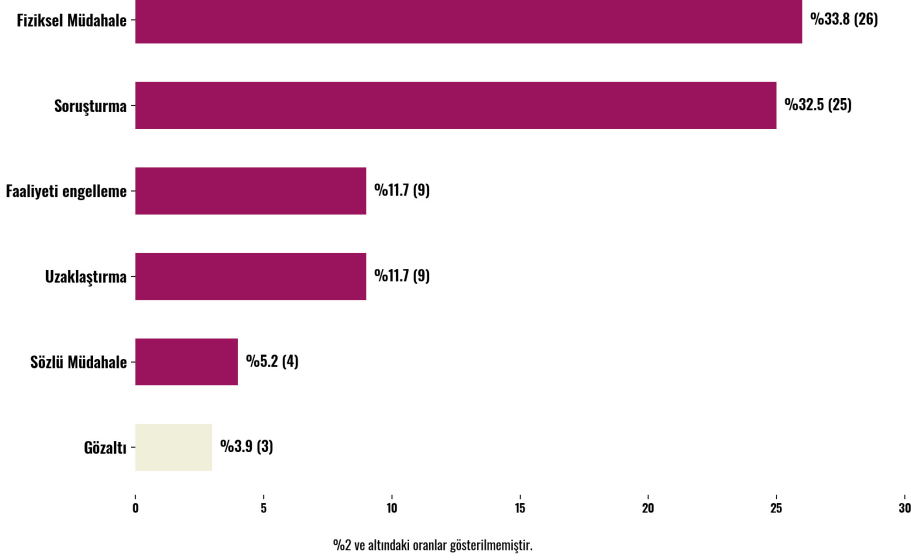
İhlaller yalnızca kurumsal düzeyde değil, bireysel düzeyde de ağır sonuçlar yarattığı iddia edilebilir.

En sık uygulanan yaptırımlar:

- Disiplin soruşturmaları
- Sözleşme yenilememe
- İşten çıkarma
- Etkinlik yasakları
- İdari cezalar olarak sıralanıyor.

Öğrenciler ve öğretim üyeleri özgürlük ihlallerinde öne çıkan üniversite özneleri olduğunu gözlemledik.

ÜNİVERSİTE BİLEŞENLERİNE YÖNELİK YAPTIRIMLAR

İhlaller yalnızca kurumsal düzeyde değil, bireysel düzeyde de ağır sonuçlar doğurmaktadır.

Uygulanan yaptırımlar:

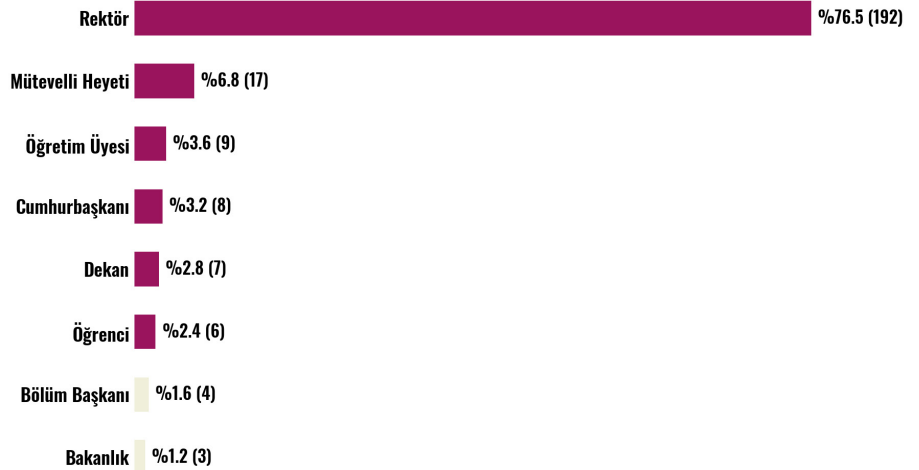
Disiplin soruşturmaları
Sözleşme yenilememe
İşten çıkarma
Etkinlik yasakları
İdari cezalar

Öğrenciler ve öğretim üyeleri özgürlük ihlallerinde başat özneler olarak öne çıkmaktadır.

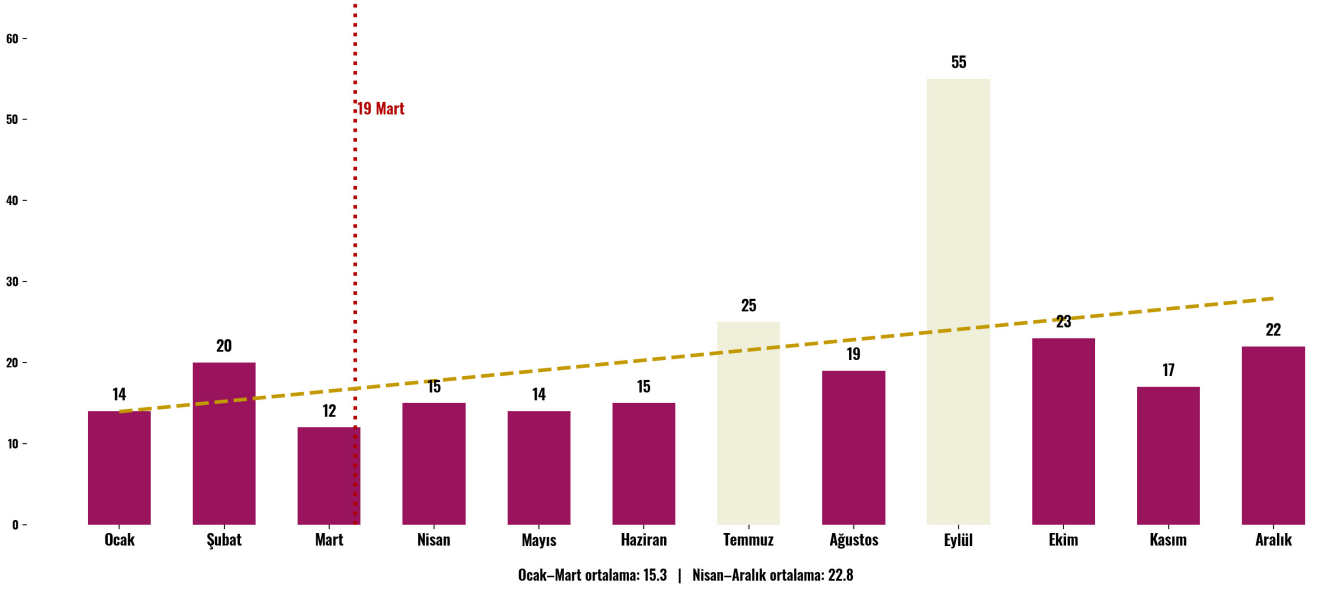
İHLALLERDEN KİM SORUMLU?

Rektörlükler
Üniversitenin üst idari yönetimi,
Üniversite güvenliği ve Kolluk güçleri tarafından gerçekleştirildiğini göstermektedir.

Bu durum, üniversite içi özerk mekanizmaların zayıfladığını ve karar süreçlerinin merkezileştiğini ortaya koymaktadır.

19 MART SÜRECİ SONRASI AKADEMİK İHLALLER

2025 yılında yaşanan 19 Mart süreci, kampüs içi özgürlük ihlallerinin yoğunlaştığı bir dönem olmuştur.

Bu süreçte: Öğrenci etkinliklerine müdahale, yoklama ve disiplin mekanizmalarının denetim aracı olarak kullanılması, kolluk müdahaleleri ön plana çıkmıştır.

19 Mart süreci, üniversitelerde özgürlük ihlallerinin dönemsel olarak yoğunlaşabildiğini ve kriz anlarında hak alanının daha da daraldığını göstermektedir.

SONUÇ

2025 verileri, üniversitelerde hak ihlallerinin: Üniversite tipine göre farklılaşan,

Şehir bazında kümelenen ve ülkedeki siyasi iklimden doğrudan etkilenen bir karakter taşıdığını ortaya koymaktadır.

Devlet üniversitelerinde özgürlük ihlalleri, liyakatsiz atama ve yolsuzluk öne çıkarken; vakıf üniversitelerinde iş güvencesi temel kırılma alanıdır.

Basına yansıyan 251 vaka, üniversitelerde akademik özgürlük, özerklik ve çalışma hakkı alanlarında ciddi bir daralma yaşandığını göstermektedir.

**ÜNİVERSİTELERDE
HAK İHLALLERİ
RAPORU
2025**

Basın Özeti